

АРХЕОЛОГІЯ І КОСМОС

Баталкіна В.І.

*(Запорозький музей-галерея прикладної кераміки
і живописного творчествa Ільи і Алексея Бурлай)*

На научній конференції в Києві 6 жовтня 2011 року я познайомилася з Володимиром Платоновим – журналістом, письменником, кінорежиссером, автором книги і телевізійного серіалу про Михайла Кузьмича Янгеля, 100-ліття якого відзначалося в 2011 році в Україні і в Росії. Делегати научної конференції чули цікавий розповідь про життя і діяльність вченого, особистому досвіді доповідати, приймав участь у створенні музеїв на космодромах Байконур і Капустин Яр, в Москві і на батьківщині академіка в Східній Сибірі. Володимир Петрович виступав і як учасник історичних подій, і як журналіст, збирав матеріали про творців ракетної і космічної техніки під керівництвом академіка М.К. Янгеля.

Остання робота Володимира Петровича – збірка есеїв «Трудно бути першим» (Дн-ск, вид. «Вірба», 2011). «Книга виявилася настільки цікавою, що довелося в терміновому порядку випускати додатковий тираж, який також швидко розійшовся по всій Україні» – розповідає автор. В цій книжці описані багато яскравих подій і унікальні особистості. Книжка отримала захоплюючу і професійну. Рознобарженість тем, подача матеріалів настільки незвичайна і успішна, що просто не віриться, що ця книжка одного автора, виступаючого як археолог, історик, мистецтвознавець, художник, дизайнер, астроном, дослідник духовної культури.

Чувається, що автор різноманітно талановитий, закоханий в Україну, її історію і людей – бережливий зберігач історії науки і техніки.

Особливо мене зацікавили есеї про найбільш велике зібрання в Україні – зібрання каменних знахідок, серед яких є і шедевр «каменних баб» – Натальєвська стела (кінець III-го – початок II-го тисячоліття до нашої ери), знайдена в с. Натальєвка в 1862 році (зараз г. Запоріжжя). Археолог Людмила Крылова в 1976 році випустила каталог каменних баб, а фотографії надіслав Володимир Платонов, в той час член Дніпропетровської секції археології, учасник багатьох археологічних розкопок.

Автор так захопився археологією, що вона стала предметом багатьох публікацій в газетах і журналах. Темі археологічних пошуків, знахідок і досліджень присвячена і книжка В.П. Платонова «Александр Поль – людина-легенда» (Дн-ск, вид. «Перспект», 2002). Писали про А.Поля багато – Д.Яворницький, А.Синявський, В.Гіляровський, І.Шаповал, але такої цікавою і, що особливо важливо, документально достовірною книжкою ще не було.

В.П. Платонову вдалося відповісти на багато питань, в тому числі, як А.Поль, непрофесійний геолог, зміг розгледіти казочні багатства Криворізьких надр. Як скромному титулярному раднику вдалося «пробити» будівництво залізної дороги

государственного значения и грандиозного по тем временам двухъярусного моста через Днепр. Как А. Полю удалось собрать богатейшую коллекцию древностей, иметь которую мечтали многие музеи мира. Как он, под градом жизненных невзгод и бременем долгов, смог создать, сохранить и безвозмездно передать губернской столице лучший в стране исторический музей. Кстати, эта книга издана на средства издательства и самого автора, который живет на очень скромную пенсию и это при трудовом стаже в пятьдесят два года. Книга могла быть гораздо полнее – автору удалось разыскать уникальные материалы, но на издание книги о человеке, который «оживил край и воскресил Екатеринослав», был первым Почетным гражданином столицы крупнейшей в стране губернии – не нашлось спонсоров.

Важной вехой в деятельности В.П. Платонова стал цикл книг о ракетостроителях, создателях ракетных комплексов стратегического назначения, великолепных космических аппаратов. В этом цикле особое значение имеет книга «Днепровский ракетно-космический центр», созданная в соавторстве с коллегами по КБ М.К. Янгеля. Эту книгу, как одну из самых первых, представивших хронику создания ракетного оружия, составившего основу оборонного могущества страны, заметили и высоко оценили зарубежные историки ракетно-космической техники. Ныне трудно найти издание по ракетостроению и космонавтике, которое не ссылалось бы на эту книгу.

После смерти академика М.К. Янгеля появилась необходимость выхода творческой биографии ученого.

Рассказывая об издании автобиографии, Владимир Петрович вспоминает: «Предложил рукопись к публикации в издательство академии наук Украины «Наукова думка». Но с изданием книги появились проблемы: военная цензура вычеркнула из рукописи все упоминания о ракетах М.К. Янгеля. Изъятые и космические носители, созданные на базе боевых ракет... В конце концов книга вышла, но из нее было непонятно, что создано М.К. Янгелем. А по числу изъятого из рукописи материала книгу можно смело представлять для включения в книгу рекордов Гиннеса». Лишь спустя многие годы В.П. Платонову удалось осуществить заветную мечту и выпустить к 100-летию М.К. Янгеля объемный труд, содержащий более 500 страниц и около 800 фотографий. Л.Д. Кучма – автор вступительного слова к книге В.П. Платонова «ЯНГЕЛЬ создатель оружия выживания» (Д.: ИМА-пресс, Скифия, 2011, 528 с.) отметил: «Автору этой книги Владимиру Платонову выпало счастье общаться с Михаилом Кузьмичом, его семьей, родственниками, окружением, соратниками, испытателями и многочисленными смежниками. Собранные им уникальные материалы и документы освещают ранее неизвестные страницы биографии ученого, а увлекательный стиль изложения, обширный иллюстрационный материал, его оригинальная подача приближают документальную повесть к художественному произведению».

Владимир Платонов гордится дружбой с легендарным директором Южмаша, «ракетным зубром», Александром Максимовичем Макаровым. Близкое знакомство, многочисленные

встречи, доверительные разговоры, настойчивый поиск материалов, позволили журналисту написать первую и одну из лучших книг об Александре Макарове, которую президент академии наук Украины академик Борис Патон оценил как подвиг журналиста и исследователя. Книга «А.М. Макаров» (Изд.»Прспект», Дн-вск) увидела свет в 2006 году.

В частной беседе Владимир Петрович признался, что мечтал написать серию книг о ракетостроителях «Южное созвездие». Предполагалось издать пять книг: «Главные и генеральные» в двух томах, «Соратники», «Смежинки», «Личности». Пока удалось выпустить лишь первые две книги. Мечта журналиста и писателя сохранить и передать грядущему поколению историю о создании науки о ракетостроении и космонавтике. Так пришла задумка создать телевизионный сериал о гениальном конструкторе М.К.Янгеле.

«Масштаб – колоссальный: десять серий! Написал сценарий, утвердил его у генеральных КБЮ и завода, но дело дальше не двигалось. Все это напоминало бег с барьерами. Даже те, кто должен был по должности помогать, и те тормозили» – отмечает Владимир Петрович.

Невероятное упорство автора, преодоление всех искусственных барьеров, работа по ночам и выходным, поиск архивных материалов, рассекречивание документов, поездки на ракетные и атомные полигоны, запись воспоминаний соратников и сподвижников М.К.Янгеля, содействие энтузиастов, лихорадочный поиск средств для продолжения съемок и творческий подход дали результат. Так вышел

в свет документальный телесериал «Янгель».

Автор сериала признался: «На производство такого масштабного фильма создатели не получили ни копейки». «Это вам бог помогал»- сказали мне друзья, - дали бы вам деньги и начались бы установки: кого снимать, а кого выбросить из сериала, кто должен быть в соратниках, а кто нет... Так, что благодаря этому вы смогли реализовать проект в том виде, как было задумано!!!»

Сериал был завершен чуть раньше, чем его автор попал в Национальный кардиологический центр Украины... Опытнейшие специалисты сделали все возможное и невозможное, чтобы вернуть в строй Владимира Петровича. Выписавшись из больницы, он начисто забыл о советах врачей жить в щадящем режиме и продолжал работать, как и прежде, по 15-16 часов в сутки. Складывалось впечатление, что журналист, словно альпинист, проходит очередную вертикальную стену высшей категории сложности. И неудивительно, что его герои люди самых смелых профессий, первооткрыватели, подвижники, личности, преодолевающие невероятные трудности и жизненные невзгоды.

Родился Владимир Петрович Платонов на Украине на границе Николаевской и Кировоградской областей в селе Николо-Бабанка в 1938 году. В 1957-1960 гг. служил в армии (в/ч 11284 – ракетный полигон Тюратам, с 1961 г. – космодром Байконур).

Работал в «почтовых ящиках», которые возглавляли Леонид Смирнов, Михаил Янгель, Александр Макаров, Владимир Уткин, Леонид Кучма. Был

редактором газети «Конструктор», возглавлял пресс-центр Южмаша.

Автор 17 книг, более пятисот газетных и журнальных статей. Многие авторские книги сам иллюстрировал. Прекрасный фотограф, постановщик и сценарист телевизионных фильмов: «Южмаш без грифа «секретно», «Стартует «Днепр», «Легендарный директор» (А.Макаров), «Зоряний крок» (СіЧ-1), «Сходження до Кобзаря», «Народження галузі».

Художник и автор более 150 значков и медалей, мемориальных до-

сок, музейных экспозиций на космодромах. В.П.Платонов награжден медалями С.Королева, М.Янгеля, В.Глушко, Н.Пилюгина, Ю.Кондратюка, В.Ковтуненко, почетным дипломом Юрия Гагарина.

В прошлом году Президиум НАН Украины наградила В.П.Платонова специальным знаком отличия «За сприяння розвитку науки».

15 июня 2011 года Международный планетный центр присвоил малой планете 18285 имя «VLADPLATONOV».

ЧАСОПИС «ПИТАННЯ ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ» – ВІД ПЕРШОГО ДО ДВАДЦЯТОГО ВИПУСКУ

«Питання історії науки і техніки» — це єдиний в Україні журнал, в якому регулярно чотири рази на рік висвітлюються дослідження науковців, інженерів, аспірантів, студентів, пов'язані з історією розвитку в різних галузях науки і техніки. Видання засновано і видається Центром пам'яткознавства НАН України і УТОПК, який очолює кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник культури України Титова Олена Миколаївна (ДК № 2429 від 07.02.2006 р.). Ініціатор цього видання – провідний науковий співробітник Центру пам'яткознавства, доктор технічних наук, професор Гріффен Леонід Олександрович, який є головним редактором часопису. Відповідальний секретар – завідувач відділу Центру пам'яткознавства, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доктор філософії Константинов Володимир Олександрович. До складу редколегії входять провідні фахівці з історії науки і техніки Києва, Дні-

пропетровська, Одеси, Сімферополя, Харкова. За час існування журналу в його п'ятнадцяти розділах надруковано 197 статей як з вітчизняної, так і зарубіжної історії науки і техніки – починаючи від давніх часів і до сучасності. На шпальтах часопису висвітлюються проблеми теорії, матеріали до ювілеїв визначних фахівців, а також знаменних дат і подій наукового життя.

Постановою ВАК України у 2008 році журнал «Питання історії науки і техніки» внесено до переліку фахових видань (постанова Президії ВАКУ України від 13.ю02.2008 р. № 1–05/2). Кожний номер журналу розглядається і затверджується Вченою радою Центру пам'яткознавства НАН України і УТОПК.

Нижче подається перелік наукових статей та повідомлень, які розміщені в час писі в 1–20 номерах за період з 2007 по 2011 роки.

В.О. Константинов